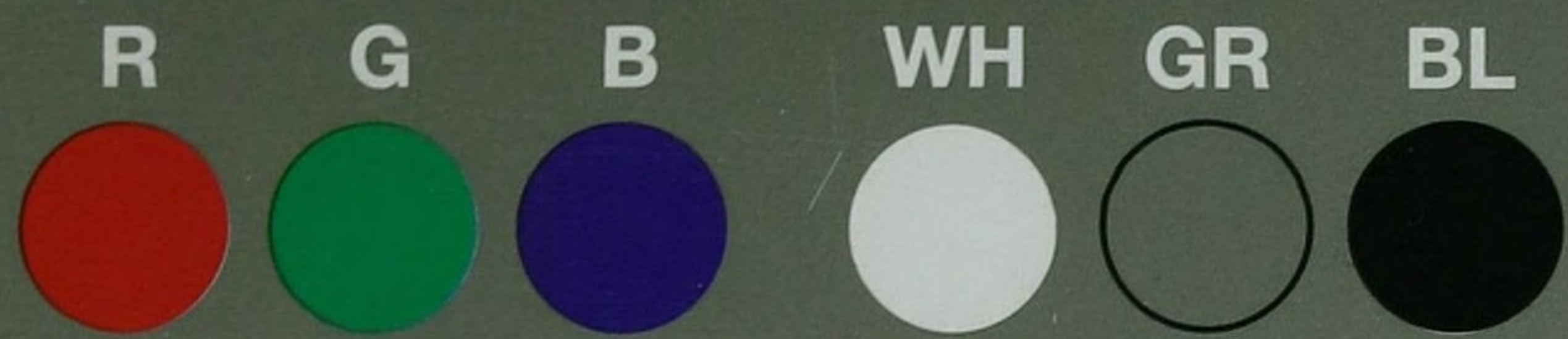
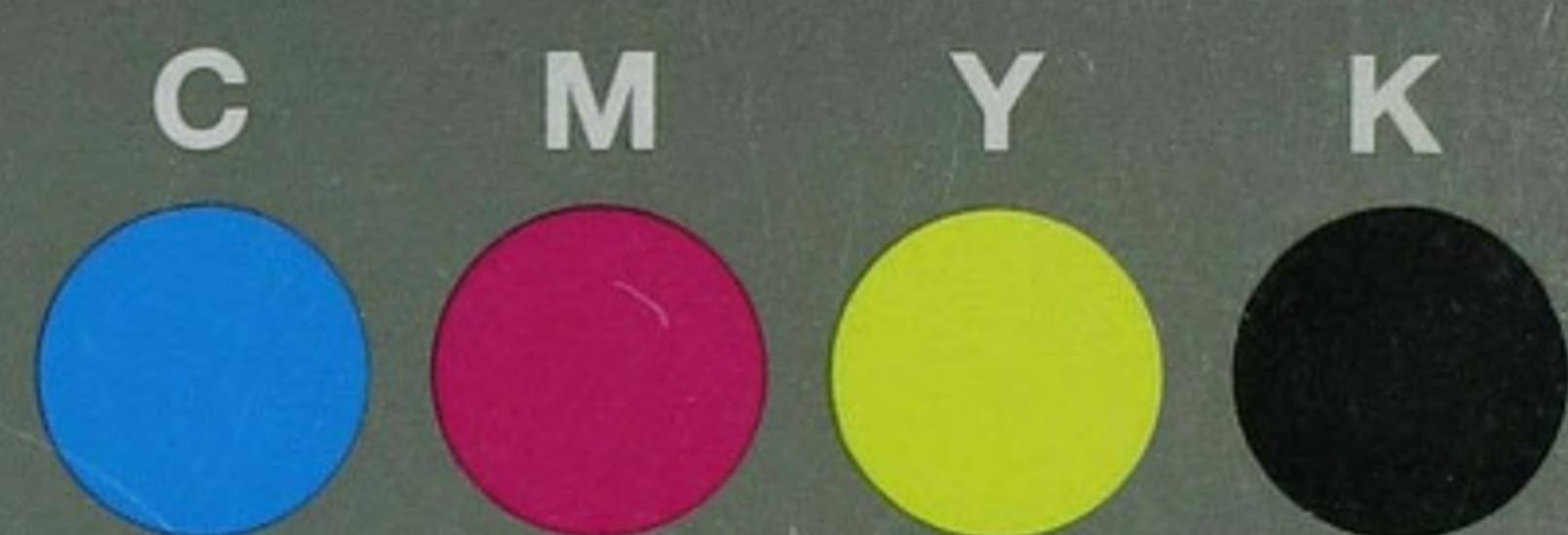

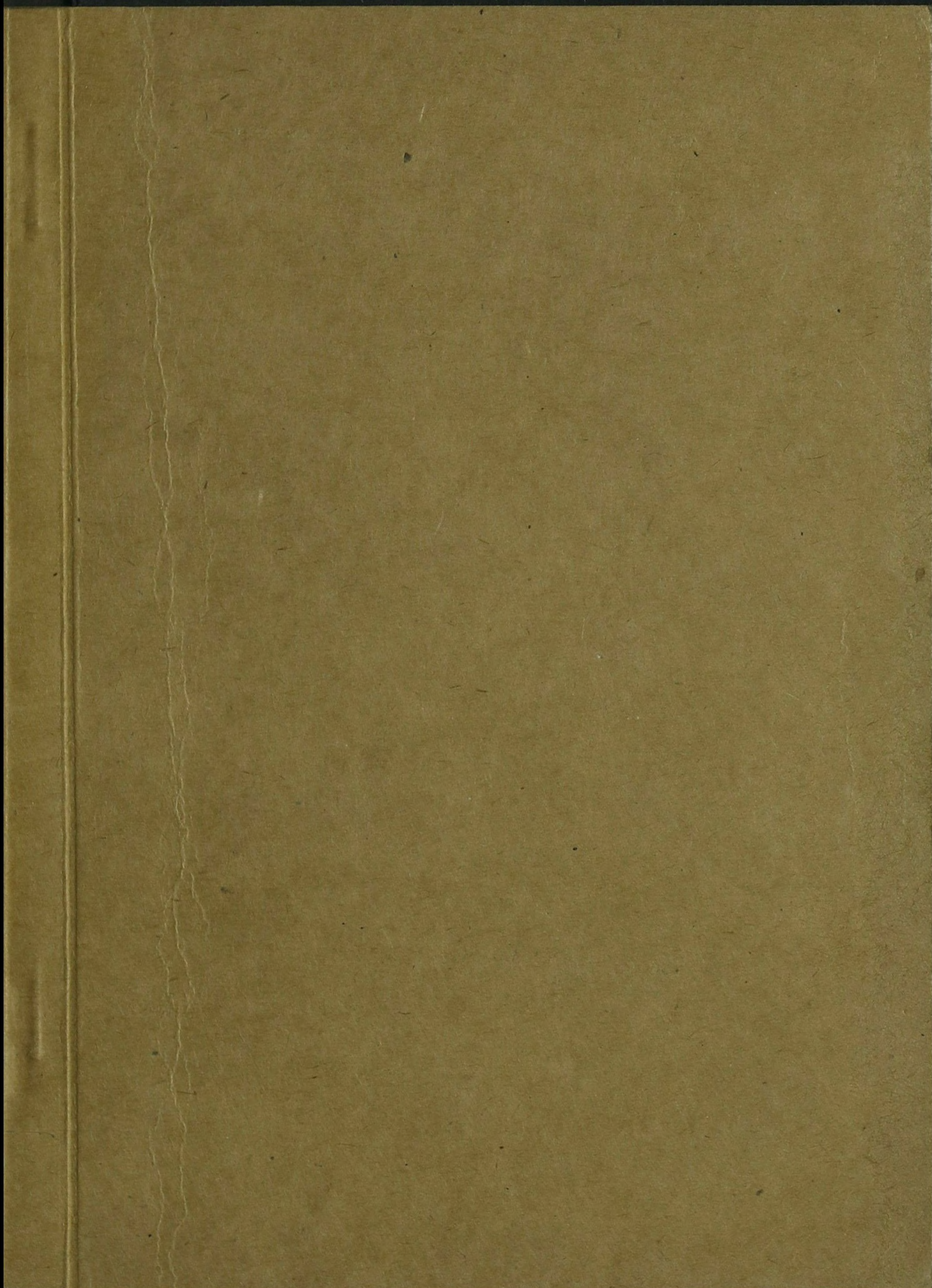

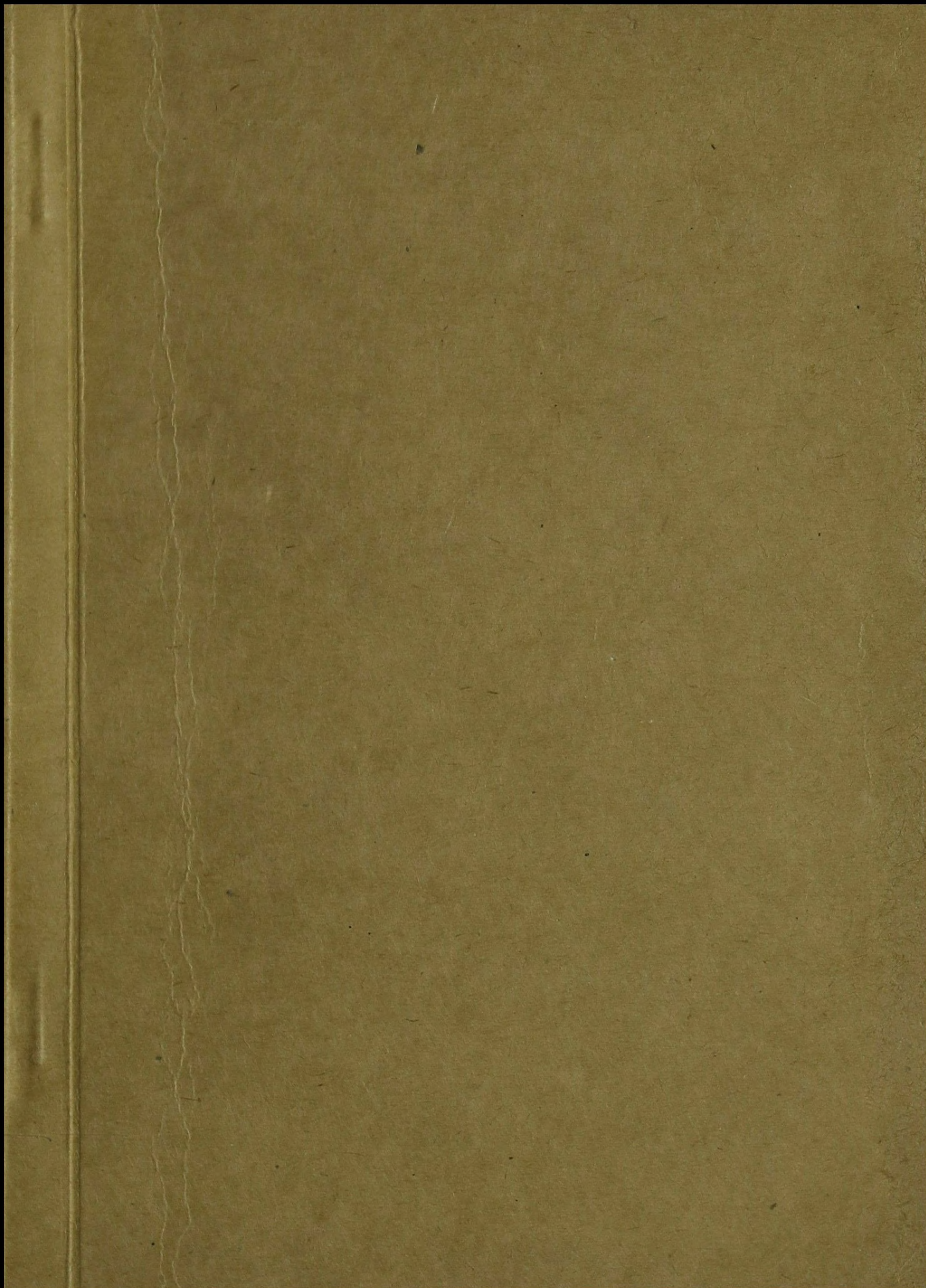
Grey Scale #13

DANES
-PICTA
.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH

0.20.

1931

V

INSTRUKCJA
O PRACY
OŚWIATOWO-KULTURALNEJ
I WYCHOWAWCZEJ W WOJSKU

XXXI, 5, 2

WARSZAWA 1931

02553

Zatwierdzona do użytku służbowego rozkazem II. Wiceministra
Spraw Wojskowych L. 2565/Wyszk. z dnia 8 maja 1931 r.

A/80845

D. S. G. Nr 189. 27.VIII.31.

355.234.23(1132)001.3

SPIS RZECZY.

§ 1.	Postanowienia ogólne	1
§ 2.	Żołnierska szkoła początkowa	3
§ 3.	Rozkład godzin nauczania	6
§ 4.	Program nauczania:	7
	Stopień I	7
	Stopień II	8
	Stopień III	9
§ 5.	Pogadanki wychowawcze	11
§ 6.	Pogadanki dla szeregowych rezerwy	14
§ 7.	Uwagi ogólne dotyczące pogadanek	16
§ 8.	Zwalczanie haseł komunistycznych	18
§ 9.	Czytelnictwo	19
§ 10.	Dokształcanie ogólne i zawodowe	22
§ 11.	Uroczystości	24
§ 12.	Domy żołnierza	26
§ 13.	Świetlice.	27
§ 14.	Teatry żołnierskie	28
§ 15.	Śpiew	30
§ 16.	Kinematografy	33
§ 17.	Radjofonja	33
§ 18.	Wycieczki	35
§ 19.	Sprawozdania	36

INDEX

1	Introduction	1
2	Chapter I	2
3	Chapter II	3
4	Chapter III	4
5	Chapter IV	5
6	Chapter V	6
7	Chapter VI	7
8	Chapter VII	8
9	Chapter VIII	9
10	Chapter IX	10
11	Chapter X	11
12	Chapter XI	12
13	Chapter XII	13
14	Chapter XIII	14
15	Chapter XIV	15
16	Chapter XV	16
17	Chapter XVI	17
18	Chapter XVII	18
19	Chapter XVIII	19
20	Chapter XIX	20
21	Chapter XX	21
22	Chapter XXI	22
23	Chapter XXII	23
24	Chapter XXIII	24
25	Chapter XXIV	25
26	Chapter XXV	26
27	Chapter XXVI	27
28	Chapter XXVII	28
29	Chapter XXVIII	29
30	Chapter XXIX	30
31	Chapter XXX	31
32	Chapter XXXI	32
33	Chapter XXXII	33
34	Chapter XXXIII	34
35	Chapter XXXIV	35
36	Chapter XXXV	36
37	Chapter XXXVI	37
38	Chapter XXXVII	38
39	Chapter XXXVIII	39
40	Chapter XXXIX	40
41	Chapter XL	41
42	Chapter XLI	42
43	Chapter XLII	43
44	Chapter XLIII	44
45	Chapter XLIV	45
46	Chapter XLV	46
47	Chapter XLVI	47
48	Chapter XLVII	48
49	Chapter XLVIII	49
50	Chapter XLIX	50
51	Chapter L	51
52	Chapter LI	52
53	Chapter LII	53
54	Chapter LIII	54
55	Chapter LIV	55
56	Chapter LV	56
57	Chapter LVI	57
58	Chapter LVII	58
59	Chapter LVIII	59
60	Chapter LIX	60
61	Chapter LX	61
62	Chapter LXI	62
63	Chapter LXII	63
64	Chapter LXIII	64
65	Chapter LXIV	65
66	Chapter LXV	66
67	Chapter LXVI	67
68	Chapter LXVII	68
69	Chapter LXVIII	69
70	Chapter LXIX	70
71	Chapter LXX	71
72	Chapter LXXI	72
73	Chapter LXXII	73
74	Chapter LXXIII	74
75	Chapter LXXIV	75
76	Chapter LXXV	76
77	Chapter LXXVI	77
78	Chapter LXXVII	78
79	Chapter LXXVIII	79
80	Chapter LXXIX	80
81	Chapter LXXX	81
82	Chapter LXXXI	82
83	Chapter LXXXII	83
84	Chapter LXXXIII	84
85	Chapter LXXXIV	85
86	Chapter LXXXV	86
87	Chapter LXXXVI	87
88	Chapter LXXXVII	88
89	Chapter LXXXVIII	89
90	Chapter LXXXIX	90
91	Chapter LXXXX	91
92	Chapter LXXXXI	92
93	Chapter LXXXXII	93
94	Chapter LXXXXIII	94
95	Chapter LXXXXIV	95
96	Chapter LXXXXV	96
97	Chapter LXXXXVI	97
98	Chapter LXXXXVII	98
99	Chapter LXXXXVIII	99
100	Chapter LXXXXIX	100
101	Chapter LXXXXX	101
102	Chapter LXXXXXI	102
103	Chapter LXXXXXII	103
104	Chapter LXXXXXIII	104
105	Chapter LXXXXXIV	105
106	Chapter LXXXXXV	106
107	Chapter LXXXXXVI	107
108	Chapter LXXXXXVII	108
109	Chapter LXXXXXVIII	109
110	Chapter LXXXXXIX	110
111	Chapter LXXXXXX	111
112	Chapter LXXXXXXI	112
113	Chapter LXXXXXXII	113
114	Chapter LXXXXXXIII	114
115	Chapter LXXXXXXIV	115
116	Chapter LXXXXXXV	116
117	Chapter LXXXXXXVI	117
118	Chapter LXXXXXXVII	118
119	Chapter LXXXXXXVIII	119
120	Chapter LXXXXXXIX	120
121	Chapter LXXXXXXX	121
122	Chapter LXXXXXXXI	122
123	Chapter LXXXXXXXII	123
124	Chapter LXXXXXXXIII	124
125	Chapter LXXXXXXXIV	125
126	Chapter LXXXXXXXV	126
127	Chapter LXXXXXXXVI	127
128	Chapter LXXXXXXXVII	128
129	Chapter LXXXXXXXVIII	129
130	Chapter LXXXXXXXIX	130
131	Chapter LXXXXXXXI	131
132	Chapter LXXXXXXXII	132
133	Chapter LXXXXXXXIII	133
134	Chapter LXXXXXXXIV	134
135	Chapter LXXXXXXXV	135
136	Chapter LXXXXXXXVI	136
137	Chapter LXXXXXXXVII	137
138	Chapter LXXXXXXXVIII	138
139	Chapter LXXXXXXXIX	139
140	Chapter LXXXXXXXI	140
141	Chapter LXXXXXXXII	141
142	Chapter LXXXXXXXIII	142
143	Chapter LXXXXXXXIV	143
144	Chapter LXXXXXXXV	144
145	Chapter LXXXXXXXVI	145
146	Chapter LXXXXXXXVII	146
147	Chapter LXXXXXXXVIII	147
148	Chapter LXXXXXXXIX	148
149	Chapter LXXXXXXXI	149
150	Chapter LXXXXXXXII	150
151	Chapter LXXXXXXXIII	151
152	Chapter LXXXXXXXIV	152
153	Chapter LXXXXXXXV	153
154	Chapter LXXXXXXXVI	154
155	Chapter LXXXXXXXVII	155
156	Chapter LXXXXXXXVIII	156
157	Chapter LXXXXXXXIX	157
158	Chapter LXXXXXXXI	158
159	Chapter LXXXXXXXII	159
160	Chapter LXXXXXXXIII	160
161	Chapter LXXXXXXXIV	161
162	Chapter LXXXXXXXV	162
163	Chapter LXXXXXXXVI	163
164	Chapter LXXXXXXXVII	164
165	Chapter LXXXXXXXVIII	165
166	Chapter LXXXXXXXIX	166
167	Chapter LXXXXXXXI	167
168	Chapter LXXXXXXXII	168
169	Chapter LXXXXXXXIII	169
170	Chapter LXXXXXXXIV	170
171	Chapter LXXXXXXXV	171
172	Chapter LXXXXXXXVI	172
173	Chapter LXXXXXXXVII	173
174	Chapter LXXXXXXXVIII	174
175	Chapter LXXXXXXXIX	175
176	Chapter LXXXXXXXI	176
177	Chapter LXXXXXXXII	177
178	Chapter LXXXXXXXIII	178
179	Chapter LXXXXXXXIV	179
180	Chapter LXXXXXXXV	180
181	Chapter LXXXXXXXVI	181
182	Chapter LXXXXXXXVII	182
183	Chapter LXXXXXXXVIII	183
184	Chapter LXXXXXXXIX	184
185	Chapter LXXXXXXXI	185
186	Chapter LXXXXXXXII	186
187	Chapter LXXXXXXXIII	187
188	Chapter LXXXXXXXIV	188
189	Chapter LXXXXXXXV	189
190	Chapter LXXXXXXXVI	190
191	Chapter LXXXXXXXVII	191
192	Chapter LXXXXXXXVIII	192
193	Chapter LXXXXXXXIX	193
194	Chapter LXXXXXXXI	194
195	Chapter LXXXXXXXII	195
196	Chapter LXXXXXXXIII	196
197	Chapter LXXXXXXXIV	197
198	Chapter LXXXXXXXV	198
199	Chapter LXXXXXXXVI	199
200	Chapter LXXXXXXXVII	200

§ 1.

POSTANOWIENIA OGÓLNE.

Praca oświatowo-kulturalna w wojsku jest istotną częścią wyszkolenia.

Celem jej jest kształcenie i hartowanie ducha żołnierskiego, będącego podstawą wojska.

Drogami wiodącymi do osiągnięcia tego celu są: wychowanie obywatelskie szeregowych, wszczepianie w nich zasad moralnych, zaprawianie do ofiarnej służby dla państwa bez względu na narodowość i wyznanie, uodpornianie przeciw wrogiej propagandzie, urabianie psychiki w kierunku gotowości bojowej, danie podstaw wiedzy ogólnej, potrzebnej do sprawniejszego spełniania obowiązków żołnierskich, a niezbędnej do dalszego samokształcenia się, wreszcie oddziaływanie kulturalne.

Formami pracy oświatowo-kulturalnej w wojsku są:

- 1) żołnierskie szkoły początkowe,
- 2) pogadanki wychowawcze,
- 3) biblioteki i czytelnictwo,
- 4) doksztalcanie ogólne i zawodowe,

- 5) działalność kulturalna:
- a) obchody i uroczystości,
 - b) „Domy Żołnierza” i świetlice,
 - c) kasyna podoficerskie,
 - d) teatry żołnierskie,
 - e) chóry i zespoły muzyczne,
 - f) kinematografy,
 - g) radjo,
 - h) wycieczki.

Zakres i program pracy oświatowo - kulturalnej wśród szeregowych podaje niniejsza instrukcja.

Odpowiedzialność za stan tej pracy w oddziałach i jej wyniki ponoszą dowódcy wszystkich stopni.

Fachowcami organami pracy oświatowo-kulturalnej w wojsku są: kierownik referatu oświatowego Ministerstwa Spraw Wojskowych, referenci oświatowi dowództw okręgów korpusów, referenci oświatowi garnizonów oraz oficerowie oświatowi pułków i mniejszych jednostek samodzielnych (formacyj).

W garnizonach, nie posiadających etatu referenta oświatowego, pełni tę funkcję, jako uboczną, oficer oświatowy jednego z miejscowych pułków, wyznaczony przez komendanta garnizonu.

Oficerowie oświatowi pułków i formacyj równorzędnych wolni są raz na 2 tygodnie w godzinach popołudniowych od zajęć nie związanych z funkcją oficera oświatowego, ażeby mogli w tym czasie oddawać się wyłącznie sprawom pracy oświatowo-kulturalnej.

Środki materialne na pracę oświatowo-kulturalną (podręczniki, pomoce szkolne, druki, wyposażenie świetlic, książki do bibliotek żołnierskich i t. p.) czerpią formacje:

- a) z kredytów przydzielonych przez Ministerstwo Spraw Wojskowych (ryczałt na kulturę i oświatę),
- b) z funduszu gospodarczego, w myśl przepisów J. A.-I. cz. IV, rozdz. IV,
- c) z rocznej nadwyżki bilansowej spółdzielni,
- d) z pomocy instytucyj i stowarzyszeń kulturalno-oświatowych.

§ 2.

ŻOŁNIERSKA SZKOŁA POCZĄTKOWA.

1. P o j ę c i e.

Nauczanie żołnierzy w żołnierskiej szkole początkowej, w myśl ustawy sejmowej z dnia 21 lipca 1919 „O przymusowym nauczaniu w W. P.”. (Dz. Praw Nr. 65 i Dz. Rozk. 87/19), obejmuje żołnierzy, pozbawionych w wieku szkolnym nauczania początkowego oraz niedość biegłych w czytaniu i pisaniu po polsku.

2. C e l.

Żołnierska szkoła początkowa ma na celu danie żołnierzom, którzy w wieku szkolnym całkowicie lub

częściowo byli pozbawieni nauczania, podstawy wiedzy ogólnej, niezbędnej do umiejętnego i świadomego spełniania obowiązków obywatelskich i żołnierskich.

3. Kierownik i nauczyciele.

Kierownikiem żołnierskiej szkoły początkowej jest oficer oświatowy formacji, w której szkoła istnieje. Nauczanie prowadzą oficerowie, inteligentni starsi podoficerowie lub nauczyciele cywilni. Nauczanie odbywa się według wskazówek i pod nadzorem kierownika-oficera oświatowego formacji, odpowiedzialnego przed swoim dowódcą za pracę nauczycieli.

4. Organizacja i nauczanie.

Żołnierskie szkoły początkowe istnieją we wszystkich formacjach. Nauczanie jest przymusowe.

Żołnierska szkoła początkowa dzieli się na trzy stopnie, odpowiadające trzem oddziałom szkoły powszechnej.

Pierwszy stopień obejmuje wszystkich analfabetów, drugi szeregowców, którzy ukończyli pierwszy stopień z wynikiem pomyślnym, albo mają wiadomości, odpowiadające programowi pierwszego stopnia. Trzeci stopień obejmuje szeregowców, którzy ukończyli drugi stopień z wynikiem pomyślnym, albo mają wiadomości, odpowiadające programowi drugiego stopnia.

Szeregowcy, posiadający wykształcenie wyższe nad 3 oddziały szkoły powszechnej (z językiem wykła-

dowym polskim) mogą być zwolnieni od nauki języka polskiego i rachunków oraz od egzaminów końcowych. Uczęszczają natomiast na pogadanki wychowawcze, jednakże świadectw nie otrzymują.

Kwalifikowanie szeregowców na odpowiedni stopień odbywa się w kompanii (pododdziale równorzędnym), na podstawie egzaminu wstępnego, przed rozpoczęciem nauki, t. j. w ostatnich dniach września, albo w pierwszych siedmiu dniach pobytu rekrutów w tych rodzajach wojska, które otrzymują rekrutów w terminie jesiennym. Egzaminowi podlegają wszyscy szeregowcy i rekruci wcieleni do formacji.

Nauczanie w żołnierskich szkołach początkowych odbywa się zasadniczo w okresie zimowym, na podstawie rozkładu godzin nauczania i programów dla poszczególnych stopni, zawartych w niniejszej instrukcji.

O rozpoczęciu nauki w żołnierskiej szkole początkowej, w październiku każdego roku, dowódcy formacji zawiadamiają właściwych inspektorów szkolnych, którzy bądź osobiście, bądź przez swych delegatów — zwiedzają żołnierską szkołę początkową, celem udzielenia rad i wskazówek dydaktycznych nauczycielom, oraz wchodzi w skład komisji egzaminacyjnej, po zakończeniu nauczania — w kwietniu każdego roku.

Szeregowcy, którzy złożyli egzamin z wynikiem dodatnim, otrzymują świadectwa na przepisowych blankietach, równoznaczne ze świadectwami państwo-

wych szkół powszechnych (rozporządzenie Min. W. R. i O. P. z 9 III 1927, Nr. I. 3227).

§ 3.

ROZKŁAD GODZIN NAUCZANIA W ŻOLNIERSKIEJ SZKOLE POCZĄTKOWEJ w okresie zimowym od października — do marca *).

P r z e d m i o t	S t o p i e ń			U w a g i
	I	II	III	
	ilość lekcji	Lekcja trwa 45 m		
Język polski	75	45	45	wspólne dla wszystkich trzech stopni
Rachunki z geometrją	30	30	30	
Wiadomości o państwie polskiem	20			
Wiadomości o wojnie i wojsku narodowem	10			
Wiadomości o prawach i obowiązkach żołnierza i obywatela	15			
R a z e m :	150	120	120	na st. I—6 lekcji tygodniowo na st. II—5 lekcji tygodniowo na st. III—5 lekcji tygodniowo

*) W formacjach, w których warunki służbowe na to pozwalają, nauczanie może się odbywać również w okresie letnim. Pogadanki wychowawcze można również przenieść częściowo na okres letni.

§ 4.

PROGRAM NAUCZANIA.

Stopień I.

Język polski.

Cel: zaznajomienie z techniką czytania i pisania.

Zakres: równorzędna nauka czytania i pisania, rozbiór wyrazów, czytanie tekstu z elementarza, opowiadania na tle czytanek, ćwiczenia językowe (blisko-znaczniki), przepisywanie, pisanie z pamięci, odpowiedzi na omówione pytania. Krótki list opracowany zbiorowo. Znaki przestankowe (kropka, znak zapytania). Wielkie litery (imiona i po kropce).

U w a g a. Czytanie przez nauczyciela większych urywków z literatury pięknej (raz w tygodniu).

Podręczniki dla uczniów: M. Falski — „Elementarz powiastkowy dla żołnierzy”.

Podręczniki dla nauczycieli: M. Falski — „Wskazówki metodyczne do elementarza powiastkowego dla żołnierzy”.

Arytmetyka.

Cel: znajomość rachunków w zakresie życia codziennego.

Zakres: pisanie liczb od 1 do 100, opanowanie dodawania i odejmowania pamięciowego i pisemnego w zakresie 100, miary i wagi dziesiętne, miary czasu (zegar, kalendarz, data). Liczby rzymskie do XII.

Podręczniki dla nauczycieli: H. Stattlerówna: „Arytmetyka dla nauczycieli — wskazówki metodyczne”.

Stopień II.

Język polski.

Cel: świadome i płynne czytanie, zaznajomienie z podstawowymi zasadami pisowni i gramatyki.

Zakres: omawianie treści czytanek, wypowiadanie przez żołnierzy wrażeń i sądów w związku z czytanką. Bliskoznaczniki i wyrazy przeciwstawne. Znakki przestankowe. Zastosowanie wielkich liter. Ćwiczenia ortograficzne: ó - o, rz - r, rz — po spółgłosce. Przepisywanie, pisemne odpowiedzi na pytania, łatwe, krótkie z omówieniem każdego wyrazu dyktanda, list. Zdanie proste i rozwinięte.

U w a g a. Czytanie przez nauczyciela większych urywków z literatury pięknej.

Podręczniki dla uczniów: S. Chyczewska, M. Rörichowa: „Wieczorem” czytania na II stopniu kursów dla dorosłych. Brzezińska — „Nauka poprawnego pisania” — (odpowiedni zeszyt, dostosowany do programu).

Podręczniki dla nauczycieli: K. Drzewiecki: „Zarys metodyki języka polskiego”.

Arytmetyka.

Cel: znajomość rachunków i geometrii w życiu codziennym.

Zakres: cztery działania na liczbach w zakresie tysiąca: dodawanie, odejmowanie ustne i pisemne, mnożenie (mnożnik jednocyfrowy), dzielenie (dzielnik jednocyfrowy). Zastosowanie czterech działań w zadaniach, w celu wyrobienia logicznego myślenia i wnioskowania. Pojęcie części ($\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{3}{4}$) — zastosowanie w zadaniach. Liczby dziesiętne przy obliczeniach pieniężnych i miarach. Zaznajomienie z kwadratem i prostokątem, kreślenie tych figur, obliczanie ich obwodu i powierzchni: Miary linjowe i kwadratowe.

Podręczniki dla uczniów: H. Stattlerówna — „Arytmetyka dla żołnierzy”, M. Borowiecka — „Zbiór zadań arytmetycznych dla dorosłych” cz. I.

Podręczniki dla nauczycieli: H. Stattlerówna „Arytmetyka dla żołnierzy” — wskazówki metodyczne.

Stopień III.

Język polski.

Cel: doprowadzenie do czytania ze zrozumieniem treści, zwrócenie uwagi na estetyczną stronę czytania, rozbudzenie zamiłowania do książki, uzupełnianie i utrwalanie zasad ortograficznych i gramatycznych.

Zakres: zdawanie sprawy językiem poprawnym i zwartym z rzeczy przeczytanych, opowiadania z życia. Ćwiczenia ortograficzne: końcówki ów, ówna, unek-uje, ż-g, z-ż, przymiotniki y-ym, e-em. Listy, pisemne opowiadania z życia, pisemne opowiadania według planu. Rozróżnianie części mowy.

U w a g a. Czytanie przez nauczyciela większych urywków z literatury pięknej.

Podręczniki dla uczniów: S. Chyczewska i M. Rörichowa — „Wieczorem”, A. Czerwińska, Wł. Weychert - Szymanowska, — „Zbliża i zdaleka cz. I. Brzezińska — „Nauka poprawnego pisanie” (odpowiedni zeszyt, dostosowany do programu).

Podręczniki dla nauczycieli: K. Drzewiecki — „Zarys metodyki języka polskiego”.

Arytmetyka.

Cel: — jak na stopniu II.

Zakres: cztery działania na liczbach całkowitych i dziesiętnych w zakresie dowolnym. Obliczanie procentów, redagowanie rachunków i pokwitowań, prowadzenie książeczki rachunkowej, zaznajomienie z rozkładem jazdy. Najczęściej używane w życiu praktycznym ułamki zwyczajne. Obliczanie obwodu i powierzchni kwadratu i prostokąta, w miarę możliwości trójkąta i koła. Sześcian decymetrowy (litr), jako podstawa do zaznajomienia z miarą objętości.

Pojęcie skali, podziałka, plan, mapa.

Podręczniki dla uczniów: H. Stattlerówna — „Arytmetyka dla żołnierzy”, M. Borowiecka — „Zbiór zadań arytmetycznych” cz. II.

Podręczniki dla nauczycieli: „Arytmetyka dla żołnierzy” — wskazówki metodyczne — H. Stattlerówna.

§ 5.

POGADANKI WYCHOWAWCZE.

Pogadanki wychowawcze stanowią najważniejszy dział pracy oświatowej w wojsku.

Są one wspólne dla wszystkich szeregowców pododdziału (kompanji, szwadronu, baterji i równorzędnych) bez względu na przydział ich na poszczególne stopnie (I — III) żołnierskiej szkoły początkowej.

Pogadanki wychowawcze prowadzi zasadniczo dowódca pododdziału, dlatego, że jedynie on:

- a) jest najlepiej zorientowany w potrzebach wychowawczych swego pododdziału,
- b) zna dokładnie psychikę i ducha wszystkich podkomendnych,
- c) posiada na mocy swego stanowiska służbowego wśród podkomendnych powagę, która mu zapewnia największą skuteczność wpływu wychowawczego na nich.

W zastępstwie dowódcy kompanji (równorzędnych) może prowadzić pogadanki wychowawcze inny oficer, tylko wyjątkowo, według uznania dowódcy bataljonu (równorzędnych).

Pogadanki wychowawcze dzielą się na trzy wiążące się w całość grupy:

- I. Wiadomości o państwie polskiem,
- II. Wiadomości o wojnie i wojsku narodowem,

III. Wiadomości o obowiązkach i prawach żołnierza i obywatela.

PROGRAM POGADANEK WYCHOWAWCZYCH

I. Wiadomości o państwie polskim.

1. Co to jest państwo polskie.
2. Jak powstało państwo polskie.
3. Położenie państwa polskiego. Nasi sąsiedzi.
4. Niemcy.
5. Rosja.
6. Bolszewicy.
7. Litwa, Łotwa, Rumunia, Czechosłowacja.
8. Geografia fizyczna państwa polskiego.
9. Ludność Polski.
10. Oświata. Gospodarcze oblicze państwa polskiego.
11. Bogactwo Polski.
12. Rolnictwo, hodowla, rybołówstwo i leśnictwo.
13. Przemysł Polski.
14. Komunikacje, handel.
15. Znaczenie morza dla Polski.
16. Ustrój Polski.
17. Władze i urzędy państwowe.

II. Wiadomości o wojnie i wojsku narodowym.

18. Co to jest wojna nowoczesna.
19. Rola i zadania wojska w czasie pokoju i wojny.
20. Jak powstało wojsko polskie.

21. Jak wojsko polskie przyczyniło się do powstania państwa polskiego i ugruntowania jego istnienia.
22. Naczelnny wódz i budowniczy państwa polskiego, marszałek Józef Piłsudski.

III. Wiadomości o prawach i obowiązkach żołnierza i obywatela.

23. Żołnierz dawny i obecny.
24. Dowódca i podkomendny.
25. Dbłość o dobro skarbowe, oszczędność, pilność, obowiązkowość, punktualność, dokładność, samodzielność i przedsiębiorczość.
26. Moralność i religijność.
27. Higiena w życiu żołnierza.
28. Obowiązek zwalczania szpiegostwa, dywersji i agitacji wywrotowej.
29. Żołnierskie prawo do odznaczeń wojennych i pokojowych.
30. Obowiązek łączności z pułkiem.
31. Obowiązek stawiennictwa.
32. Obowiązek pracy w p. w. i społecznych organizacjach obrony państwa.
33. Opieka państwa nad powołanymi i ich rodzinami w czasie pokoju i wojny.
34. Łączność żołnierza i obywatela z potomnością.

Poza tem, w miarę posiadanego czasu, pożądane jest wyczerpanie następujących praktycznych tematów:

1. praca i obowiązki obywatela w samorządzie.
2. Praktyczne wskazówki składania oszczędności, zaciągania pożyczek.
3. Jak korzystać z poczty (listy, pieniądze, przesyłki)?
4. Jak korzystać z kolei (przewóz osób i towarów)?
5. Praktyczne wskazówki podatkowe.
6. Praktyczne wskazówki sądowe.
7. Praktyczne wskazówki o obowiązkach szkolnych.
8. W jakich sprawach należy się zwracać do starosty?

§ 6.

POGADANKI DLA SZEREGOWYCH REZERWY, POWOŁANYCH NA ĆWICZENIA.

I. Żołnierz — obrońca - Ojczyzny.

- a) Żołnierz w służbie czynnej i w rezerwie.
- b) Potrzeba ćwiczeń wojskowych.
- c) Honor żołnierski.
- d) Mundur - symbol obrony Ojczyzny i ofiary dla niej.

II. Ojczyzna.

- a) 1) Rodzina.
- 2) Naród — wielka rodzina.

- 3) Jak w rodzinie tak i w narodzie wspólne cele, interesy, wspólna obrona.
- b) Bogactwo Polski.
 - 1) Rolnictwo.
 - 2) Kopalnie.
 - 3) Przemysł.
 - 4) Komunikacje: lądowe, wodne, powietrzne.
- c) 1) Sami sobie wystarczamy — ufność we własne siły.
- 2) Bogactwa stanowią ponętę dla wrogów. (Czułość i gotowość obrony, aby nie stracić tego, co posiadamy, i nie popaść w niewolę).

III. Granice Polski.

- a) Granice historyczne i dzisiejsze.
- b) Nasi sąsiedzi.
- c) Przygotowanie bojowe Rosji i Niemiec.
- d) Konieczność czujności bojowej Polski.

IV. Zagadnienia morskie.

- a) Drogi rzeczne, wiodące do morza, które jest szeroką otwartą drogą na cały świat.
- b) Czem jest morze dla państwa pod względem gospodarczym, handlowym, wojennym.
- c) Konieczność oparcia się o morze, konieczność budowy floty handlowej i wojennej przy współudziale społeczeństwa.

- d) Gdynia — rozbudowa i znaczenie jej jako portu. Obecna używalność portu gdańskiego.

V. Lotnictwo.

- a) Drogi powietrzne, rozwój lotnictwa i jego znaczenie podczas pokoju i wojny.
- b) Walka przeciwlotnicza.
- c) Walka przeciwgazowa.
- d) Konieczność współdziałania społeczeństwa w rozbudowie floty powietrznej i środków przeciwgazowych przez popieranie materialne i moralne komitetów obrony przeciwgazowej.

VI. Naród pod bronią.

- a) Tradycje rycerskie narodu polskiego.
- b) Konieczność gotowości bojowej całego narodu.
- c) Obowiązki szeregowych rezerwy jako żołnierzy, świadomych obrońców kraju:
 - 1) współpraca z organizacjami przysposobienia wojskowego. „Związek Strzelecki”;
 - 2) szeregowy rezerwy — szerzyciel ideałów wojskowych w społeczeństwie cywilnym.

§ 7.

UWAGI OGÓLNE DOTYCZĄCE POGADANEK.

1. Metoda. Pogadankę zaczynać od wydobycia od uczniów najprostszych wiadomości, jakie posiadają, a następnie przy pomocy pytań naprowadzających roz-

szerzać te wiadomości, streszczając je pod koniec lekcji. Następną pogadankę zaczynać od powtórzenia, za pomocą pytań, wiadomości nabytych przez uczniów na poprzednich pogadankach. Pytania należy kierować do ogółu, poczem dopiero żądać odpowiedzi od poszczególnych szeregowców.

2. Ilość lekcji. W rocznym rozkładzie lekcji jest uwzględniona większa ilość lekcji niż ilość tematów pogadank wychowawczych, zawarta w programie, a to w tym celu, aby można było trudniejsze tematy omówić w kilku lekcjach, albo ująć inne tematy.

3. Zakres. Prócz tematów, objętych programem, dowódcy pododdziałów (ewentualnie również nauczyciele żołnierskich szkół początkowych) powinni uwzględniać także pogadanki okolicznościowe, związane z uroczystościami narodowymi i wojskowymi, ważniejszymi wydarzeniami chwili, miejscem pobytu formacji (np. stały garnizon, ćwiczenia letnie i t. p.).

Historji polskiej uczyć tylko w formie pogadank okolicznościowych, przy sposobności obchodów rocznic narodowych. Utrwalić w umyśle żołnierskim tylko te momenty, które stanowiły punkt zwrotny w dziejach narodu i państwa, uwypuklając silniej przebieg i znaczenie walki zbrojnej o niepodległość. Suche, chronologiczne, przeładowane datami wykłady historii „od Mieszka do Leszka”, są niedozwolone.

4. Źródła. Przy opracowywaniu i prowadzeniu pogodanek wychowawczych, posługują się dowódcy

pododdziałów podręcznikiem ppłk. dypl. Sosabowskiego „Wychowanie żołnierza - obywatela”, zawierającym wskazówki metodyczne i szczegółowo opracowany materiał do każdej pogodanki oraz pracę ppłk. dypl. Porwita „Nauka o powinnościach żołnierza”.

Poza tem powinni nauczyciele wykorzystać przy opracowywaniu pogadanek poszczególne tomiki „Biblioteczki Żołnierza Polskiego” i „Biblioteczki Społecznej” (wydawnictwa Wojskowego Instytutu Naukowo-Wydawniczego) oraz odpowiednie N-ry „Żołnierza Polskiego”.

§ 8.

ZWALCZANIE HASEŁ KOMUNISTYCZNYCH.

We wszystkich dziedzinach pracy oświatowo-kulturalnej i wychowawczej powinni dowódcy, oficerowie oświatowi i wszyscy inni oficerowie kłaść nacisk na zwalczanie haseł komunistycznych.

Wyczerpujące wskazówki w tym względzie są zawarte w służbowym wydawnictwie Wojskowego Instytutu Naukowo - Wydawniczego (które posiadają wszystkie oddziały i pododdziały) p. t. „Wytyczne do przeciwdziałania propagandzie komunistycznej w wojsku”.

Nadto należy wykorzystywać inne wydawnictwa wojskowe z dziedziny propagandy i przeciwpropagandy jak: „Biblioteczkę Społeczną”, gazetę ścienną „Baczność” i t. p.

§ 9.

CZYTELNICTWO.

I. Bibljoteki żołnierskie.

Cele i zadania bibliotek żołnierskich.

Książka jest potężnym czynnikiem oddziaływania w działalności oświatowej i wychowawczej wogóle, a na terenie wojska w szczególności; książka uzupełnia działalność oświatową (kursy, odczyty, pogadanki, wycieczki i t. p.), zastępuje żołnierzom na wyższym poziomie kursy, wreszcie spełnia rolę nauczyciela.

Można ją stosować tam, gdzie trudniej jest stosować żywe słowo (podczas służby wartowniczej, w izbie chorych i t. d.).

Typy bibliotek żołnierskich.

Istnieją następujące typy bibliotek żołnierskich:

- 1) oddziałowe — gdy obsługują tylko dany oddział (formacje),
- 2) garnizonowe — gdy obsługują cały garnizon,
- 3) wartownicze — gdy są przydzielone do wartowni.

Biblioteki znajdujące się w oddziałach detaszowanych mają technikę taką samą, jak biblioteki pułkowe. Bibliotek w pododdziałach nie należy tworzyć. Można natomiast wypożyczać z biblioteki pułkowej pewną ilość książek na okres 1 — 2 miesięczny poszczególnym pododdziałom wtedy, gdy korzystanie z biblioteki pułkowej sprawia trudność czytelnikom, np. ze względów rozmieszczeniowych,

Pomieszczenie biblioteki.

Dostęp do biblioteki musi być bliski i łatwy (świetlica, izba szkolna). Pożądane byłoby przeznaczenie dla biblioteki specjalnej izby obok świetlicy. Izba wybrana na bibliotekę powinna być czysta, jasna, sucha i ciepła, szczególnie, jeżeli służy jednocześnie nie tylko jako wypożyczalnia ale także jako czytelnia.

Estetyczny wygląd izby i odpowiednie jej urządzenie powinny stanowić dla żołnierzy zachętę do korzystania z biblioteki.

Dni i godziny otwarcia.

Biblioteka musi być czynna w godzinach wolnych od zajęć służbowych. Ilość dni i godzin otwarcia wpływa na frekwencję czytelników. W tym też celu praca bibliotekarza musi być systematyczna i ciągła. O otwarciu i godzinach pracy biblioteki zawiadamia się szeregowych w rozkazie dowództwa.

Stan ilościowy księgozbioru.

Biblioteki żołnierskie powinny dążyć do tego, żeby księgozbiór ich pod względem ilościowym równał się przynajmniej stanowi liczebnemu szeregowych formacji, którą obsługuje, to znaczy, że na każdego szeregowego powinna przypadać jedna książka.

Dobór książek jest podstawą zagadnienia pracy bibliotekarskiej. Książki muszą odpowiadać celom ideowym i wychowawczym pracy oświatowej w wojsku. Spełnią one swe zadanie, gdy będą wartościowe

pod względem treści i gdy będą czytane, aby zaś były czytane, muszą być również zajmujące i przystępne.

Czytelnicy.

Ogół czytelników można podzielić na dwie zasadnicze grupy.

a) Do pierwszej należą ci, którzy stoją na wyższym poziomie umysłowym, są odcytani i zaradni w wyborze książek; b) do drugiej ci, którzy nie są przyzwyczajeni do obcowania z książką, nie rozumieją jej użyteczności, nie znają stylu literackiego. Wtedy na bibliotekarza spada obowiązek prowadzenia propagandy na rzecz czytelnictwa, w celu wyszukiwania czytelników, budzenia w nich potrzeby czytania i rozwijania umiejętności czytania.

Technika prowadzenia biblioteki będzie uregulowana osobnymi przepisami.

Rola bibliotekarza.

Bibliotekarza, inteligentnego podoficera, wyznacza dowódca formacji na wniosek oficera oświatowego.

Od wykształcenia, uspołecznienia i umiejętności wychowawczych bibliotekarzy zależy, jak oni spełniają swą rolę. Bibliotekarz jest nie tylko funkcjonariuszem, pilnującym mienia bibliotecznego, ale, kierując czytelnictwem i prowadząc propagandę na rzecz czytelnictwa, jest odpowiedzialnym wychowawcą żołnierzy. Bibliotekarz służy idei: książka --- to najtrwalsza twierdza narodu.

II. C z a s o p i s m a.

Wszystkie formacje otrzymują bezpłatnie „Żołnierza Polskiego”, po kilka egzemplarzy na kompanję. Pismo, to natychmiast po przyjsciu do oddziału, należy wydać szeregowcom do czytania w izbach żołnierskich, świetlicach i wartowniach, a po przeczytaniu i nadejściu nowego numeru zbierać egzemplarze przeczytane i składać je w roczniki (przynajmniej 1 egzemplarz w każdej kompanji). Szeregowcem, nie umiejącym jeszcze czytać, należy odczytywać głośno „Żołnierza Polskiego” w świetlicy oraz podczas takich zajęć, które na to pozwalają.

Poza tem prenumerować mogą oddziały inne tygodniki (z wojskowych przedewszystkiem „Wiarius”) lub dzienniki apolityczne, według uznania dowódcy. Z pism codziennych najwięcej zalecone jest prenumerowanie „Polski Zbrojnej”, jako jedyne go dziennika wojskowego.

§ 10.

DOKSZTAŁCANIE OGÓLNE I ZAWODOWE.

Nauczanie szeregowych nie powinno się ograniczać do zakresu objętego programem trzystopniowej żołnierskiej szkoły początkowej. Musi ono dać szere-

gowym możliwość osiągnięcia wiedzy w szerszym zakresie, drogą samokształcenia lub dalszej nauki, na specjalnie organizowanych, w godzinach pozasłużbowych, kursach ogólno-dokształcających i zawodowych, z których najczęściej godne zalecenia są poniższe.

1) Kursy dokształcające o poziomie 7 klasowej szkoły powszechnej dla podoficerów, uczniów orkiestr wojskowych oraz dla tych szeregowców, którzy posiadają wiadomości z zakresu III stopnia żołnierskiej szkoły początkowej, a względy służbowe pozwalają im na korzystanie z tych kursów.

2) Kursy dokształcające w zakresie 4 — 8 klasowego gimnazjum dla podoficerów zawodowych, posiadających odpowiednie przygotowanie i okazujących chęć do dalszego kształcenia się.

3) Kursy rolnicze dla szeregowych - rolników, którzy umieją czytać i pisać po polsku i pragną dokształcać się w zawodzie rolniczym. Nauczanie na tych kursach musi być połączone z zajęciami praktycznymi (półka doświadczalna) pod kierunkiem wykwalifikowanych instruktorów.

4) Inne kursy dokształcające, jak spółdzielcze, kozykarskie i t. p., zmierzające do spopularyzowania mało wykorzystanych źródeł gospodarstwa narodowego i podniesienia przez to dobrobytu wsi i miasteczek.

Wszystkie kursy od 1 do 4 najpraktyczniej jest zorganizować w garnizonach (dla wszystkich formacji danego garnizonu), z pomocą towarzystw współpracujących z wojskiem i nauczycieli cywilnych. Niemniej pożądane jest korzystanie przez szeregowych z korespondencyjnych kursów doszkalających, zalecanych przez Ministerstwo Spraw Wojskowych.

§ 11.

UROCZYSTOŚCI.

Charakter świąt narodowych i wojskowych nakazuje przystępować do organizowania uroczystości z należytem przygotowaniem i powagą.

Uroczystości mają cel wychowawczy, który będzie osiągnięty tylko wtedy, gdy żołnierz dokładnie zdaje sobie sprawę z istoty i znaczenia święta, dzięki okolicznościowej pogadance w przeddzień uroczystości.

Program uroczystości, zależny od charakteru święta, miejscowych warunków i pory roku, powinien być zawczasu opracowany, zatwierdzony przez dowódcę i uzgodniony; jeśli chodzi o uroczystość narodową, z miejscowymi władzami i komitetem społecznym obchodu danej uroczystości.

Kalendarz uroczystości.

W o j s k o w e.

N a r o d o w e.

Święto pułkowe	22 I	Powstanie styczniowe
Przybycie rekrutów	1 II	Imieniny Prezydenta
Przybycie rezerwistów		Rzeczypospolitej
Przysięga	19 III	Imieniny marsz. J. Piłsudskiego.
Rozdanie świadectw w żołnierskiej szkole początkowej	3 V	Święto narodowe (konst. 3 maja i „virtuti militari”).
Pożegnanie roczników		
Pożegnanie rezerwistów	6 VIII	Rozpoczęcie walki zbrojnej o niepod- ległość.
	15 VIII	Święto żołnierza.
	11 XI	Święto Niepodległości
	29 XI	Powstanie listopado- we.

Poza tem: uroczystości kościelne

„ miejscowe (np. obrona Lwowa
i t. p.),

„ osobno zalecone przez ministra
spraw wojskowych, np. „Dzień
spółdzielczości” i t. p.).

§ 12.

D O M Y Ż O Ł N I E R Z A.

W większych garnizonach należy dążyć do założenia „Domu Żołnierza”. W działalności tej, którą zasadniczo zainicjować powinien komendant garnizonu, powinny brać udział wszystkie formacje przy pomocy miejscowego społeczeństwa.

Działalnością Domu Żołnierza kieruje zarząd, w którego skład wchodzi oficerowie oświatowi wszystkich formacji oraz przedstawiciele instytucji społeczno - oświatowych, współpracujących z wojskiem. Nadzór nad działalnością i gospodarką Domu Żołnierza sprawuje komendant garnizonu.

Organem wykonawczym zarządu jest kierownik Domu Żołnierza (oficer posiadający odpowiednie kwalifikacje), wyznaczony przez dowódcę okręgu korpusu z pośród kilku kandydatów, przedstawionych mu przez komendanta garnizonu.

Dom Żołnierza, jako ośrodek pracy oświatowej w garnizonie, powinien posiadać następujące agendy: teatr żołnierski, kino, świetlicę, czytelnię, bibliotekę z poradnią dla samouków, gospodę, fryzjernię, fotografa, pokoje noclegowe dla przejezdnych żołnierzy i urządzenia sportowo-rozrywkowe (w ogrodzie).

Żołnierz spędzający wolne chwile w Domu Żołnierza, gdzie chce przede wszystkim wypocząć po pracy, musi się tam czuć nieskrępowany.

§ 13.

A. ŚWIETLICE.

Życie pozasłużbowe szeregowych skupia się w świetlicach, które, odpowiednio urządzone, muszą dać żołnierzowi duchowy wypoczynek i rozrywkę.

Każda formacja powinna posiadać własną świetlicę. Izba jej musi być obszerna, jasna, wyposażona w niezbędny sprzęt kwaterunkowy, a w porze zimowej dobrze ogrzana i oświetlona. Urządzenie wewnętrzne — estetyczne, możliwie w stylu ludowym.

W świetlicy powinny się znajdować: biblioteka, czasopisma, papier listowy i przybory do pisania, gry towarzyskie, radio, gramofon lub pianino. Tu powinny się odbywać próby chóru, pogadanki, turnieje gier towarzyskich oraz koncerty i przedstawienia teatralne i kinowe (jeśli garnizon lub formacja nie ma osobnej sali teatralnej).

Świetlica musi być dostępna dla szeregowych codziennie, w godzinach pozasłużbowych, szczególnie w okresie zimowym.

Dbałość o urządzenie, wygląd i działanie świetlicy powinny być szczególną troską dowódcy formacji.

B. KASYNA PODOFICERSKIE.

Sprawę organizacji i działalności kasyn podoficerskich, będących również placówkami kultury żołnierskiej, a nie tylko jadłodajniami, reguluje regulamin służby wewnętrznej, część V par. 103 — 106.

§ 14.

TEATRY ŻOŁNIERSKIE.

Teatr żołnierski ma cele nie tylko rozrywkowe, ale przede wszystkim wychowawcze. Ma on uczyć żołnierza czystego języka, pięknej wymowy i estetyki ruchów, ma go zaznajamiać z literaturą i kulturą narodu, a tem samem uświadamiać go patriotycznie, etycznie i estetycznie.

Teatry żołnierskie dzielą się na trzy zasadnicze typy.

1) Teatry żołnierskie dowództw okręgów korpusów, o dużym zespole, mające charakter reprezentacyjny, które urządzają wzorowe przedstawienia w siedzibie dowództwa okręgu korpusu oraz wyjeżdżają, od czasu do czasu na występy do innych garnizonów danego okręgu korpusu, na życzenie dowódcy korpusu lub na zaproszenie komendanta danego garnizonu.

2) Teatry żołnierskie garnizonów, skupiające w swym zespole amatorów ze wszystkich formacji danego garnizonu i urządzające przedstawienia dla całego garnizonu.

3) Teatry żołnierskie pułków i mniejszych formacji samodzielnych.

Najwięcej pożądané jest tworzenie teatrów garnizonowych, lepiej bowiem jest mieć w garnizonie jeden teatr dobry niż kilka kiepskich.

Nazwa teatru musi odpowiadać jego typowi (np. „Teatr żołnierski Dowództwa Okręgu Korpusu V”, „Teatr żołnierski garnizonu Grodno”, „Teatr żołnierski 17 p. p.”). Innych nazw, jak: „Kółka dramatyczne”, „Teatr amatorski” i t. p. teatrom żołnierskim używać nie wolno.

Działalność teatru żołnierskiego opiera się na regulaminie, zatwierdzonym przez właściwego dowódcę (dowódca okręgu korpusu, komendant garnizonu lub dowódca formacji, zależnie od typu teatru). Regulamin taki zależy od licznych warunków, odmiennych w każdym niemal zespole, nie można przeto narzucać szablonu takiego regulaminu, jednakowego dla wszystkich teatrów żołnierskich.

Pracą teatru żołnierskiego kieruje oficer, kierownik teatru, posiadający do tego odpowiednie kwalifikacje i zamiłowanie, wyznaczony przez właściwego dowódcę, przed którym jest odpowiedzialny za całość spraw związanych z działalnością teatru.

Do zespołu teatru żołnierskiego mogą należeć zarówno szeregowi jak i oficerowie, ich rodziny i te osoby cywilne, których udział w zespole nie nasuwa żadnych zastrzeżeń.

Repertuar teatru żołnierskiego powinien się składać z utworów przede wszystkim polskich, wesołych, urozmaiconych — w miarę możliwości śpiewem i tańcem, nie trywjalnych i nie ekliwicznych, lecz podnoszących ducha żołnierskiego, przez treść patriotyczną, moralną,

wesołą i ciekawą, oraz przez żywą akcję. Szczególnie godne zalecenia są sztuki ludowe oraz inscenizacje obrzędów, podań, pieśni i t. p. Sztukę wybiera reżyser, a zatwierdza ją do wystawienia właściwy dowódca, kierując się podanymi wyżej ogólnymi wytycznymi repertuarowymi.

Dochody, uzyskane z przedstawień, należy przeznaczać wyłącznie na cele kulturalno - oświatowe, a przede wszystkim na cele teatru. Materiały zakupione dla teatru z tych dochodów stanowią jego własność i nie mogą być zużyte na inny cel bez zgody zespołu.

Na przedstawienie teatrów żołnierskich może mieć wstęp również publiczność cywilna. Decyzja w tej mierze zależy od właściwego dowódcy.

Teatry żołnierskie są zrzeszone w Związku Teatrów Ludowych (Warszawa, Tamka 1), skąd otrzymują bądź bezpłatnie bądź też za minimalną opłatą fachowe wskazówki i pomoc sceniczną (wypożyczanie egzemplarzy sztuk, kostjumów, rekwizytów i peruk).

Kostjумы mogą teatry żołnierskie również wypożyczać, na bardzo dogodnych warunkach, ze składu kostjumów „Domu Żołnierza” w Warszawie.

§ 15.

Ś P I E W.

Celem śpiewu zbiorowego (jednogłosowego) w wojsku jest oddziaływanie wojskowo wychowawcze

i obywatelskie przez celowy dobór pieśni, podtrzymujących tężyźnię, rozweselających żołnierza, ułatwiających i uprzyjemniających mu maszerowanie.

Charakter pieśni śpiewanych przez żołnierzy jest miarą wartości moralnej i nastroju oddziału.

Jaki śpiew — taki duch oddziału.

Wyszkolenie w śpiewie dzieli się na: a) okres wyszkolenia instruktorów w pułkowej szkole podoficerskiej (bataljonie szkolnym), b) okres wyszkolenia rekrutów (po wcieleniu).

Okres wyszkolenia instruktorów obejmuje: a) pogadankę (30 — 45 min.). „Jak śpiewać należy”, b) naukę poszczególnych pieśni, wybranych z programu; nauka może się odbywać w czasie przeznaczonym na śpiew lub w czasie przemarszów na plac ćwiczeń. Dowódcy pododdziałów wybiorą zdolniejszych śpiewaków, którzy po nauczeniu się tekstów (ewentualnie za pomocą odpisania) i melodyj będą podtrzymywali śpiew całej kompanji, a przez częste powtarzanie piosenki nauczą śpiewać pozostałych uczniów.

W okresie wyszkolenia rekrutów, według wyboru dowódcy kompanji, instruktorzy będą rozpowszechniali wyuczone piosenki wśród rekrutów w taki sam sposób, jak się sami uczyli. Pożądane jest umieszczenie tytułów pieśni, których żołnierze mają się uczyć, w programach wyszkolenia np. „Marsz ze śpiewem” — pieśń „Wojenko - wojenko”.

Repertuar pieśni składa się z 2 działów:

1) pieśni obowiązujących, 2) pieśni zaleconych.

Pieśniami obowiązującymi są:

1. Hymn narodowy (4 zwrotki).
2. Boże coś Polskę (3 zwrotki):
3. Kiedy ranne wstają zorze (4 zwrotki).
4. Wszystkie nasze dzienne sprawy (3 zwrotki).
5. Pierwsza Brygada (3 zwrotki).
6. Pieśń pułkowa (oparta na tradycji pułku).

Do pieśni zaleconych należą pieśni zawarte w śpiewnikach żołnierskich, zaleconych przez Ministerstwo Spraw Wojskowych.

Niezależnie od tego mogą dowódcy pododdziałów uczyć swych podkomednych innych pieśni, ze stanowczem jednak wyłączeniem tak zwanych „przebojów” kabaretowych i pieśni plugawych.

Porządek nauczania jest dowolny, poza hymnem narodowym, który powinien być pierwszą nauczaną pieśnią. Następnie należy przeplatać naukę pieśni obowiązujących pieśniami zaleconymi, aby wprowadzić różnorodność w nauczany materiał. Raz wyuczoną pieśń należy często powtarzać.

Celem kultywowania w wojsku śpiewu chóralnego pożądane jest inicjowanie przez komendantów garnizonów zakładania 4-głosowych chórów męskich z udziałem oficerów i podoficerów.

W życiu kulturalnem garnizonów, zwłaszcza małych, gdzie niema chórów cywilnych, chóry wojskowe

mogłyby odegrać poważną rolę występując na uroczystościach, nabożeństwach, koncertach i t. p.

Bardzo pożądane jest również zakładanie amatorskich zespołów muzycznych (mandolinistów, harmonistów i t. p.), w formacjach nie posiadających orkiestry, pod warunkiem nieodrywania członków tych zespołów od zajęć służbowych, na próby i występy.

§ 16.

KINEMATOGRAFY.

Kinematografy wojskowe mają znaczenie potrójne: dydaktyczno-wychowawcze, szkoleniowe i rozrywkowe. Należy więc dążyć, aby przynajmniej każdy pułk posiadał własny aparat kinematograficzny.

Filmy, wyświetlane w kinematografach wojskowych, muszą mieć wartości pouczające, etyczne, wyrabiające tężyznę i podtrzymujące ducha żołnierskiego. Wyświetlanie dla żołnierzy filmów erotyczno-sensacyjnych jest wzbronione.

Administracja kinematografu wojskowego jest sprawą wewnętrzną formacji, musi jednak być prowadzona zgodnie z obowiązującymi zarządzeniami władz wojskowych i administracyjnych.

§ 17.

RADJOFONJA.

Bogata w nieograniczone możliwości radjofonja staje się coraz bardziej przedmiotem codziennej potrze-

by. Liczne doświadczenia stwierdzają, że radjo jest w pewnych warunkach niezastąpionym czynnikiem oświaty i kultury, a często propagandy myśli państwowo-twórczej.

Na terenie wojska działalność radjową prowadzi Wojskowy Instytut Naukowo - Wydawniczy według wskazówek szefa Sztabu Głównego. Działalność ta obejmuje: a) odczyty, b) feljetony, c) audycje żołnierskie, d) wiadomości wojskowe dla wszystkich, e) transmisje z wolnego powietrza.

Celem Wojskowego Instytutu Naukowo - Wydawniczego jest osiągnięcie jak największego zasięgu dla swej działalności.

Podstawową rzeczą jest w tej dziedzinie zaopatrzenie wszystkich oddziałów w odbiorniki radjowe, na co jednak nie pozwala szczupły budżet wojska. Obowiązek ten z konieczności spada na dowódców i oficerów oświatowych, którzy własnem staraniem, przy wykorzystaniu możliwości wewnętrznych lub zewnętrznych oddziału, powinni uzyskać fundusze na urządzenie odbiorników radjowych, jeśli nie w każdej kompanji, to przynajmniej w świetlicy.

Nad obsługą i konserwacją sprzętu radjofonicznego powinni czuwać oficerowie łączności pułków, oficerowie zaś oświatowi powinni utrzymywać stałą, bezpośrednią styczność z Wojskowym Instytutem Naukowo-Wydawniczym, dzieląc się uwagami o wygłoszonych audycjach, ze szczególnem uwzględnieniem audy-

cyj żołnierskich, oraz nadsyłając do wykorzystania przez radjo materiał zebrany w pułku, w postaci piosenek, sztuczek, monologów, wierszy i t. p.

§ 18.

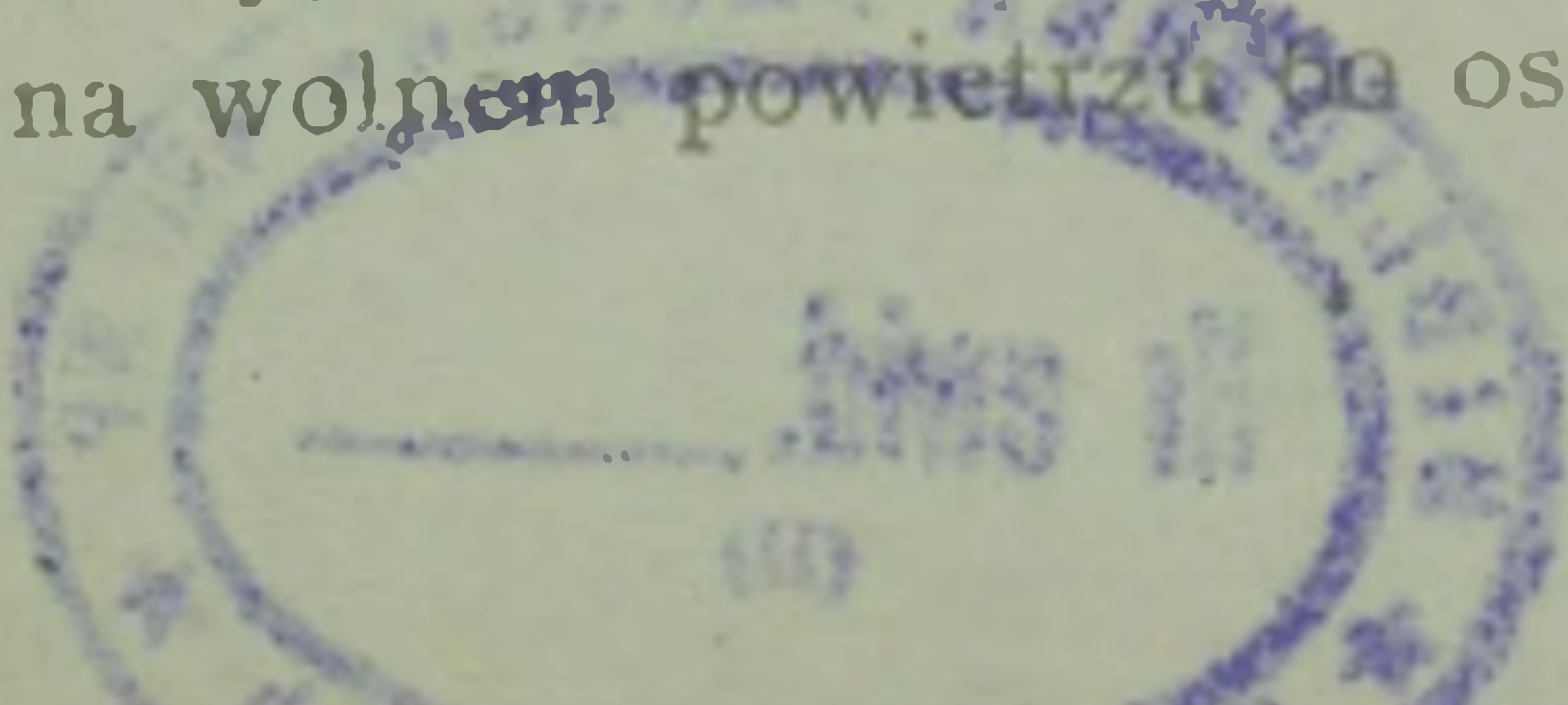
W Y C I E C Z K I.

Uzupełnieniem nauki, prowadzonej w żołnierskich szkołach początkowych, są wycieczki. Mają one na celu zapoznanie żołnierzy z własnym krajem, zabytkami przeszłości, warsztatami wytwórczymi przemysłu i rolnictwa, wystawami i t. p.

Komendanci garnizonów określą, jakie przedmioty godne widzenia znajdują się na terenie podległych im garnizonów i najbliższej okolicy oraz ustalą w porozumieniu z dowódcami formacyj kolejność wycieczek.

W garnizonach, posiadających większą ilość przedmiotów do zwiedzenia, komendanci garnizonów, w porozumieniu z konserwatorami lub towarzystwami krajoznawczymi, mogą zorganizować krótkie informacyjne kursy przewodników dla oficerów i podoficerów.

Cel wycieczki będzie osiągnięty wtedy, gdy przewodnik objaśni należycie żołnierzy. Dlatego grupy wycieczkowe zwiedzające zamknięte przedmioty (np. muzea, wystawy, fabryki) nie mogą przekraczać liczby 30 osób, a na wolnym powietrzu 60 osób.

Wycieczki, udające się do innych garnizonów, powinny ustalić uprzednio program pobytu i zwiedzania z komendą odpowiedniego garnizonu.

Ćwiczenia letnie i międzygarnizonowe należy wykorzystać jako wycieczki krajoznawcze (pogadanki — podczas postoju na kwaterach lub dłuższego odpoczynku w terenie).

§ 19.

SPRAWOZDANIA.

Wszystkie Dowództwa Okręgów Korpusu, Korpus Ochrony Pogranicza i Kierownictwo Marynarki Wojennej przedstawiają 15 maja każdego roku do Ministerstwa Spraw Wojskowych (Biuro Ogólno Organizacyjne), roczne sprawozdania statystyczne z pracy oświatowo - kulturalnej w podległych im formacjach, według wzorów ustalonych przez Ministerstwo Spraw Wojskowych.

52016

BIBLIOTEKA

ASG

NAUKOWA

80845